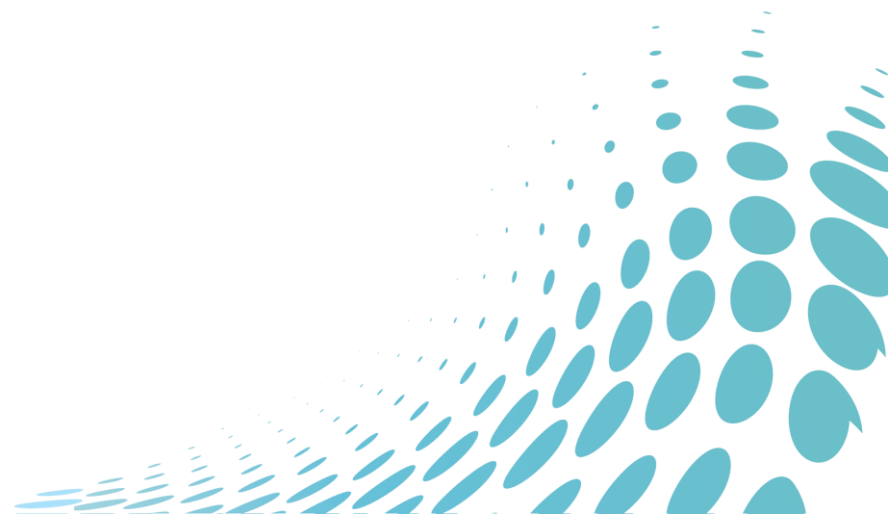

Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder

Bruk av tvang og makt overfor psykisk utviklingshemmede

Helse og omsorgstjenesteloven kap 9
Relatert til kosthold

§ 9-1 Formål

- Formålet med reglene i dette kapitlet er å hindre at personer med psykisk utviklingshemning utsetter seg selv eller andre for vesentlig skade og forebygge og begrense bruk av tvang og makt.
- § 9-2. Som bruk av tvang eller makt etter reglene i kapitlet her regnes tiltak som brukeren eller pasienten motsetter seg, eller tiltak som er så inngripende at de uansett motstand må regnes som bruk av tvang eller makt.

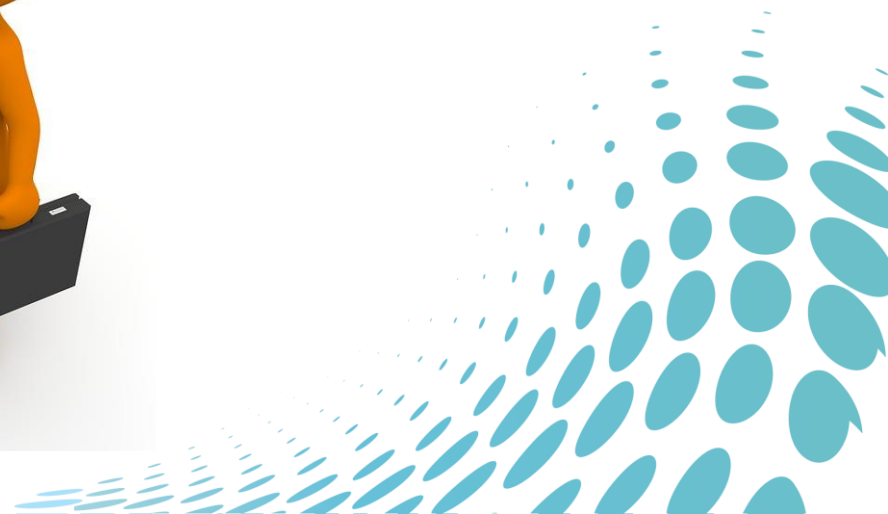
Hol § 9-5, 3.ledd

- Det kan anvendes tvang og makt i følgende tilfeller:
 - a. skadeavvergende tiltak i nødssituasjoner
 - b. planlagte skadeavvergende tiltak i gjentatte nødssituasjoner
 - c. tiltak for å dekke brukerens eller pasientens grunnleggende behov for mat og drikke, påkledning, hvile, søvn, hygiene og personlig trygghet, herunder opplærings- og treningstiltak.

§ 9-3. *Rett til medvirkning og informasjon*

- Tjenestetilbudet skal så langt som mulig tilrettelegges og gjennomføres i samarbeid med brukeren eller pasienten.

Samtykkekompetanse/beslutningskompetanse

- Ikke nevnt som kriterium eller vurderingstema i kapittel 9.
- Likevel: en persons beslutningskompetanse må hensyntas når et tiltak vurderes iverksatt mot vedkommendes vilje – gjelder særlig tiltak etter bokstav c- ivareta grunnleggende behov
- Dersom personen motsetter seg et slikt tiltak, og vedkommende vurderes å være beslutningskompetent i det aktuelle spørsmålet, må dette tillegges vesentlig vekt på om tiltaket er forholdsmessig og etisk forsvarlig.

Rett til selvbestemmelse – fravær av tvang

- Treffe egne valg
- Være seg selv

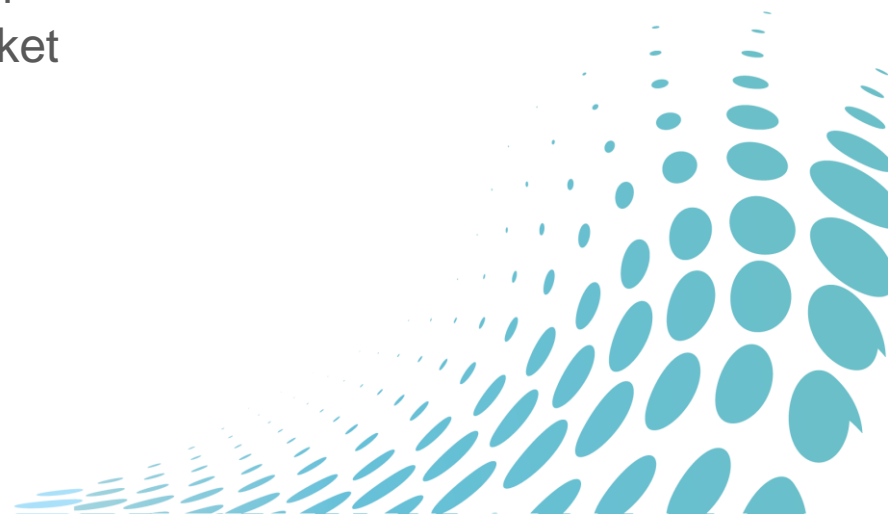
Ikke alle valg vi tar er like bra for helsa....

Kriterier for å kunne bruke tvang

- Hindre vesentlig skade på personen selv
- Helhetsvurdering: klart beste løsningen
- Utgangspunkt i personenes egne behov – ikke andres
- Om vedkommende motsetter seg tiltaket
- Hvordan vurderes personens beslutningskompetanse
- Hvordan er personens subjektive opplevelse
- Personenes objektive behov for tiltaket
- Forholdsmessighet
- Faglig og etisk forsvarlig

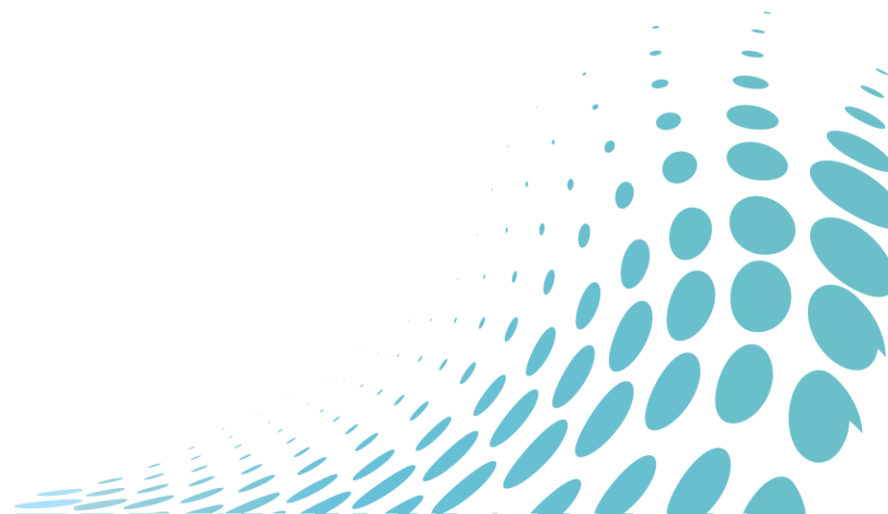
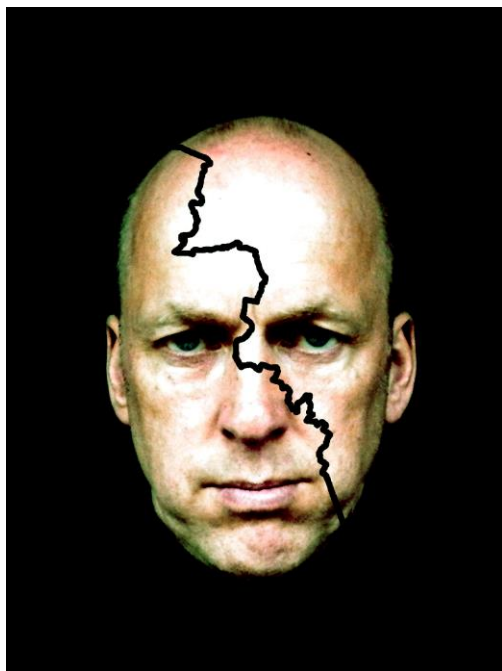

- Lås på kjøleskap og kjøkkenskap skal begrense matinntaket. Han er stadig på utkikk etter mat, som han i tillegg til å spise, ødelegger ved å klemme på, rive eller tømme ut.
- Tiltaket med å stoppe NN i å ta noe han ikke har lov til, er nødvendig fordi han er nysgjerrig, og han oppdager ofte mat og andre ting som han er rask til å ta tak i, rive til seg
- PP klarer ikke å begrense matinntaket selv, og klarer ikke å stoppe og spise selv om hun er mett. Av hensyn til hennes helse er det ønskelig å holde en stabil vekt. Pr januar veier hun 84 kg.
- Spiser alt han kommer over, rå fisk, frossenmat og blir skikkelig dårlig.

Tilrettelegging contra tvang

- Andre tiltak skal være prøvd
- Hvor går grensen

[Dette bildet](#) av Ukjent forfatter er lisensiert under [CC BY-NC-ND](#)

rakk for meg